

**avocatul
poporului**
OMBUDSMAN

**RAPORT ALTERNATIV
prezentat de Oficiul
Avocatului Poporului
Comitetului ONU pentru
Drepturile Omului în
temeiul Pactului
internațional privind
drepturile civile și
politice pentru cea
de-a 145-a sesiune**

RAPORT ALTERNATIV
prezentat de Oficiul Avocatului Poporului Comitetului ONU pentru Drepturile
Omului în temeiul Pactului internațional privind drepturile civile și politice
pentru cea de-a 145-a sesiune

„Acest raport a fost elaborat de Oficiul Avocatului Poporului (Instituția Ombudsmanului) din Republica Moldova, în calitate sa de Instituție Națională pentru Drepturile Omului, acreditată cu statutul ‘A’.”

2025

Cuprins

Abrevieri	3
Despre Oficiul Avocatului Poporului în Moldova	4
Contextul și structura Raportului	4
Informații generale privind situația națională a drepturilor omului, inclusiv noi măsuri și evoluții legate de punerea în aplicare a Pactului	5
Consiliul Național pentru Drepturile Omului	5
Informații specifice privind implementarea articolelor 1–27 ale Pactului, inclusiv cu privire la recomandările anterioare ale Comitetului	6
Situația drepturilor omului în localitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și mun. Bender (regiunea transnistreană)	6
Despre Programul Național privind Asigurarea Respectării Drepturilor Omului (PNADO)	9
Măsurile de consolidare și provocările Oficiului Avocatului Poporului – Instituția Națională de Protecție a Drepturilor Omului	9
Măsurile de anticorupție (art. 2 și 25)	11
Egalitatea de gen (art. 3, 25 și 26)	13
Starea de urgență (art. 4)	14
Violența împotriva femeilor și violența domestică (art. 2, 3, 6, 7 și 26)	14
Drepturile sexuale și reproductive (art. 2, 6 și 7)	16
Interzicerea torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante (art. 7)	17
Traficul de ființe umane (art. 2, 7, 8 și 26)	18
Tratamentul străinilor, inclusiv al migranților, refugiaților și solicitanților de azil (articolele 7, 9, 13 și 24)	18
Accesul la justiție, independența sistemului judiciar și dreptul la un proces echitabil (art. 2 și 14)	20
Dreptul la viață privată (art. 17)	21
Dreptul de întrunire pașnică (art. 21)	22
Drepturile copilului (art. 23, 24 și 26)	23

Abrevieri

art. – articol

CpPT – Consiliul pentru Prevenirea Torturii

GANHRI - Alianța Globală a Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului

INDO – Instituția Națională pentru Drepturile Omului

OAP – Oficiul Avocatului Poporului

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

PNADO – Programul Național privind Asigurarea Respectării Drepturilor Omului

etc. – et cetera

Despre Oficiul Avocatului Poporului în Moldova

Oficiul Avocatului Poporului (Instituția Ombudsmanului) este Instituția Națională pentru Drepturile Omului (INDO), care are și un mandat constituțional¹. OAP are un statut autonom față de alte autorități și instituții publice, indiferent de tipul și structura acestora. Misiunea Instituției Ombudsmanului este realizată în baza prevederilor constituționale și legilor speciale² care reglementează mandatul, organizarea și funcționarea acesteia.

OAP activează în conformitate Principiile referitoare la Statutul Instituțiilor Naționale (Principiile de la Paris) care stabilesc competențele, responsabilitățile, componența și garanțiile Instituțiilor Naționale pentru Drepturile Omului. În anul 2023, Instituția Ombudsmanului a fost reacreditată cu statutul „A”³, fapt ce a reconfirmat corespunderea INDO cu totalitatea standardelor și cerințelor prestabilite în Principiile de la Paris.

Pe lângă atribuțiile de prevenire a încălcărilor drepturilor omului, promovarea asigurării și respectării acestora, Avocatul Poporului are rolul de monitorizare a implementării celor mai înalte standarde internaționale în realizarea drepturilor și libertăților fundamentale la nivel național. În acest sens, Ombudsmanul elaborează rapoarte independente pe care le prezintă instituțiilor și organizațiilor internaționale și regionale pentru drepturile omului.

Contextul și structura Raportului

Avocatul Poporului își prezintă Raportul său alternativ Comitetului ONU pentru Drepturile Omului în baza Pactului Internațional privind Drepturile Civile și Politice pentru cea de 145 sesiune a Comitetului. În acest sens, Ombudsmanul a examinat Lista problemelor premergătoare prezentării celui de-al patrulea raport periodic al statului Republicii Moldova⁴ și a prezentat informația în ordinea premergătoare a subiectelor descrise în Listă. Raportul reflectă o analiză a celor mai stringente subiecte și probleme în domeniu la care a intervenit Oficiul Avocatului Poporului prin activități de examinare a cererilor individuale, sesizări *ex officio*, elaborarea rapoartelor speciale și tematice în domeniul drepturilor omului, efectuarea vizitelor de prevenire, inopinate și de monitorizare a respectării drepturilor și libertăților omului în teritoriu, precum și publicarea opiniilor și propunerilor de ajustare a cadrului normativ și practicilor în domeniu.

¹ Constituția Republicii Moldova, art. 59¹ Statutul și rolul Avocatului Poporului.

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136130&lang=ro

² Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) și Legea 164 din 31.07.2015 pentru aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Oficiului Avocatului Poporului.

³ Report and Recommendations of the Session of the Sub-Committee on Accreditation (SCA) Online, 25-29 September 2023 Geneva, 23-27 October 2023 <https://ganhri.org/wp-content/uploads/2023/11/SCA-Report-Second-Session-2023-EN.pdf>

⁴ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FMDA%2FQPR%2F4&Lang=en

Informații generale privind situația națională a drepturilor omului, inclusiv noi măsuri și evoluții legate de punerea în aplicare a Pactului

Consiliul Național pentru Drepturile Omului

Ombudsmanul menționează că în scopul elaborării și evaluării documentelor de politici în domeniul drepturilor omului, precum și asigurării implementării standardelor internaționale, a fost constituit Consiliul Național pentru Drepturile Omului în baza Hotărârii de Guvern 65/2019⁵. Pe lângă Consiliu sunt create mai multe comisii specializate coordonate de Cancelaria de Stat și ministere. Astfel, comisiile specializate asigură monitorizarea implementării convențiilor regionale și internaționale de protecție a drepturilor omului. Precum a fost menționat în raportul statului⁶, Ministerul Justiției coordonează comisia specializată responsabilă de monitorizarea implementării Pactului Internațional privind Drepturile Civile și Politice. Reprezentantul Oficiului Avocatului Poporului este membru cu statut de observator al acestei comisii, având dreptul să propună subiecte pentru ordinea de zi, să se pronunțe asupra subiectelor discutate în ședințe, precum și să prezinte poziția instituției. Mai mult, la solicitarea Avocatului Poporului, ultima ședință a Consiliului a avut loc la data de 15 iulie 2025,⁷ în incinta Guvernului, reunind reprezentanți ai autorităților publice centrale și ai organizațiilor societății civile. Subiectele puse în discuție au vizat: situația persoanelor cu dizabilități mintale și necesitatea îmbunătățirii protocoalelor de intervenție instituțională, cât și problematica asigurării drepturilor persoanelor din regiunea transnistreană și importanța creării unei strategii și mecanism de sprijin al persoanelor care aleg să se stabilească în partea dreaptă a Nistrului.

Referitor la implementarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului, Avocatul Poporului a remarcat că Republica Moldova a fost sancționată în 17 de cazuri pe parcursul anului 2024, principalele încălcări vizând interzicerea tratamentului degradant, inuman și a torturii, condiții proaste și neacordarea asistenței medicale adecvate în detenție, dreptul la un proces echitabil.⁸ Avocatul Poporului atrage atenția că contribuirea la executarea hotărârilor judecătorești revine Agentului Guvernamental al Republicii Moldova. Pe lângă Agentul guvernamental este creat și un Consiliu Consultativ a cărei componență a fost revizuită în urma adoptării Hotărârii de Guvern nr. 824 din 27 octombrie 2023. Astfel, Consiliul este constituit din reprezentanții ai autorităților publice, ai mediului academic, ai Instituției Naționale pentru Drepturile Omului, respectiv OAP și ai societății civile. În acest sens, Consiliul contribuie la asigurarea bunei reprezentări a țării în fața CtEDO și a executării hotărârilor și deciziilor Curții Europene.

⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136828&lang=ro

⁶ https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=CCPR%2FC%2FMDA%2F4&Lang=en

⁷ <https://ombudsman.md/avocatii-poporului-au-participat-la-sedinta-consiliului-national-pentru-drepturile-omului/>

⁸ <https://crjm.org/republica-moldova-la-curtea-europeana-a-drepturilor-omului-in-anul-2024/25070/>

Informații specifice privind implementarea articolelor 1–27 ale Pactului, inclusiv cu privire la recomandările anterioare ale Comitetului

Situația drepturilor omului în localitățile administrativ-teritoriale din stânga Nistrului și mun. Bender (regiunea transnistreană)

De la ultima raportare⁹ elaborată de Avocatul Poporului, din 25 mai 2023, până în prezent, au fost depuse eforturi constante pentru a obține un acces liber, necondiționat și sistematic în regiunea transnistreană. Cu toate acestea, un astfel de acces nu este garantat nici pentru Avocatul Poporului, nici pentru alte instituții competente, ceea ce limitează considerabil capacitatea acestora de a monitoriza, promova și proteja în mod eficient drepturile omului în regiunea transnistreană. În contextul acestor eforturi, Avocatul Poporului, prin intermediul Reprezentanței sale din Varnița, continuă să mențină un dialog cu reprezentantul desemnat de autoritățile *de facto* de la Tiraspol pentru Drepturile Omului. Acest dialog are drept scop identificarea și soluționarea cazurilor sociale majore, precum și asigurarea accesului la persoanele aflate în detenție ilegală.

Un caz de succes al acestei cooperări îl constituie participarea în premieră a șefului Reprezentanței Varnița, în perioada martie–iulie 2024, la ședințele de judecată desfășurate în așa-numita judecătoria din Tiraspol, precum și la ședința „judecătoriei supreme” din 23 iulie 2024. Aceste intervenții au fost decisive pentru eliberarea cetățeanului Republicii Moldova, Dudnic Vladimir¹⁰, la 15 august 2024, după o perioadă de peste doi ani de detenție ilegală. Acest proces a fost coordonat eficient de Oficiul Avocatului Poporului, în strânsă colaborare cu Biroul Politici de Reintegrare, Misiunea OSCE în Moldova și partenerii internaționali, demonstrând importanța dialogului și cooperării, chiar și în condiții restrictive. În paralel, autoritățile guvernamentale au intensificat eforturile în vederea realizării obiectivului de reintegrare a țării. În acest sens, pe parcursul anului 2024 grupurile de lucru sectoriale s-au întrunit în 13 ședințe, abordând subiecte precum sănătatea, transportul, economia, agricultura, educația și problemele sociale. Discuțiile au vizat accesul la medicamente pentru agenții economici, îmbunătățirea serviciilor medicale și protecția sănătății pe ambele maluri ale Nistrului. Este de apreciat faptul că recomandarea Avocatului Poporului privind includerea reprezentanților OAP ca observatori este în curs de implementare, fiind invitați la unele ședințe. Cu toate acestea, Grupul de Lucru pentru Drepturile Omului nu s-a mai întrunit în 2024, din cauza politizării excesive de către Tiraspol a propunerilor înaintate de autoritățile de la Chișinău.

În sprijinul eforturilor de reintegrare, prin intermediul Programului activităților de reintegrare a țării (PART) pentru anul 2024, au fost finanțate 31 de proiecte de dezvoltare în Zona de Securitate, cu un buget total de 19,6 milioane de lei. Dintre acestea, 4,6 milioane de lei au fost alocate fermierilor din

⁹https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=INT%2FCCPR%2FIFR%2FMDA%2F52930&Lang=en

¹⁰<https://ombudsman.md/eliberarea-cetateanului-moldovean-dudnic-vladimir-din-detentia-ilegala-in-tiraspol-cu-suportul-oficiului-avocatului-poporului/>

raionul Dubăsari pentru compensarea cheltuielilor generate de taxele ilegale impuse de Tiraspol la punctele de control neautorizate.

În Raportul anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova în anul 2024¹¹, Avocatul Poporului a subliniat necesitatea intensificării eforturilor de protejare a drepturilor locuitorilor din regiunea transnistreană, evidențiind totodată unele progrese înregistrate în domeniul documentării oficiale. Astfel, în anul 2024, numărul permiselor de conducere moldovenești eliberate locuitorilor din regiunea transnistreană a crescut cu 20%, ajungând la 6.727, ceea ce indică faptul că aproximativ jumătate dintre șoferii din stânga Nistrului dețin documente naționale recunoscute. De asemenea, în luna august 2024, a fost reluat procesul de documentare a mijloacelor de transport din Tiraspol și Râbnița, după o perioadă de blocaje impuse de autoritățile *de facto*. Astfel, în perioada 01 septembrie 2018 -30 iunie 2025, conform datelor din Registrul de stat al transporturilor în punctele de înmatriculare a mijloacelor de transport din orașele Tiraspol și Râbnița au fost documentate cu plăci de model neutru 13 676 de autovehicule necomerciale din regiunea transnistreană. Comparativ cu anul 2024 s-a fixat o creștere cu 12% sau cu +1 470 unități de transport la cifra de 12 206 din anul trecut.¹² Cu toate că mecanismul în cauză nu substituie procesul de bază de documentare cu plăci de model național, totuși acesta permite înregistrarea provizorie, monitorizarea în traficul rutier și alinierea la cadrul legal a conducătorilor auto cu domiciliul în zona necontrolată de autoritățile constituționale.

Un alt progres semnificativ îl reprezintă menținerea mecanismului de apostilare a actelor de studii din regiunea transnistreană, în vigoare din 2017. Până la sfârșitul anului 2024, un număr de 621 de diplome de model neutru au fost apostilate, facilitând accesul tinerilor la studii superioare în țări precum Uniunea Europeană, Statele Unite ale Americii, Israel și Regatul Unit al Marii Britanii.

În paralel cu aceste progrese, o atenție deosebită a fost acordată și accesului la justiție pentru locuitorii din stânga Nistrului și municipiul Bender, mai ales în contextul procesului de revizuire a hărții judiciare. Avocatul Poporului a semnalat riscurile pe care reorganizarea instanțelor, în special comasarea Judecătoriei Anenii Noi cu Judecătoria Căușeni, le poate avea asupra accesibilității actului de justiție pentru cetățenii din regiunea transnistreană. În urma demersurilor întreprinse de Avocatul Poporului, legislativul a ținut cont de recomandările formulate, iar noua lege prevede menținerea sediului Judecătoriei Căușeni din Bender (Varnița) până la 31 decembrie 2030¹³. Această prevedere garantează un punct de acces esențial pentru justițiabilii din regiunea transnistreană, asigurând accesul la justiție pentru locuitorii regiunii. Mai mult, potrivit datelor furnizate de Agenția Servicii Publice, la 30 iunie 2025, numărul locuitorilor din regiunea transnistreană, incluși în Registrul de stat al populației a fost de 375 044.¹⁴

¹¹ [raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-anul-2024.pdf](#)

¹² https://gov.md/ro/comunicate-de-presa-bpr/13-676-de-autovehicule-necomerciale-din-regiunea-transnistreana-poseda?fbclid=IwY2xjawLod0NleHRuA2FlbQIxMABicmlkETFRNExwYXE1Rnk0UWUxSXZQAR6yQjNKYzjcmVmoz97Yxv7wmCyf6DhWTugOB-GFyjkjeICZKX2ayuU-zwKXg_aem_IUUIqh-pjkUMMYOOi5Q3sg

¹³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143818&lang=ro

¹⁴ https://gov.md/ro/comunicate-de-presa-bpr/347-161-de-locuitori-din-regiunea-transnistreana-poseda-cetatenia?fbclid=IwY2xjawLod0pleHRuA2FlbQIxMABicmlkETFRNExwYXE1Rnk0UWUxSXZQAR7B0YUcKrJXnp8FOKxa_n-19fpTjBw5QYGb6P3YwhoIgdEz63HqWHYNAgF6iA_aem_E2Hpw5OKz7HGH636JB27Tw

Deși autoritățile naționale depun eforturi constante pentru a asigura respectarea drepturilor locuitorilor din regiunea transnistreană, situația rămâne îngrijorătoare.

În anul 2024, monitorizarea situației drepturilor omului în localitățile din stânga Nistrului și municipiul Bender a evidențiat o intensificare a practicii înrolării forțate a tinerilor în structurile paramilitare ale regimului *de facto* de la Tiraspol. Cei mai vulnerabili sunt băieții începând cu vârsta de 16 ani, care, încă din perioada liceului, sunt incluși în mod automat în bazele de date ale comisariatelor militare. Aceștia sunt supuși unor proceduri obligatorii, precum examinarea medico-militară și eliberarea livretelor militare transnistrene, chiar și în absența consimțământului personal sau familial. Tinerii care au reședința permanentă în afara regiunii și dețin cetățenia Republicii Moldova nu sunt exceptați de la aceste măsuri. Dacă aceștia se află în regiune pentru o perioadă mai lungă de 90 de zile, sunt înregistrați forțat și devin pasibili de sancțiuni severe în cazul refuzului de a satisface serviciul militar impus. Refuzul atrage consecințe grave, inclusiv urmărirea penală în temeiul așa-numitului „cod penal transnistrean”, precum și excluderea din viața publică prin interdicții de angajare sau restricții de circulație.

Totodată, în regiune dreptul la libertatea de exprimare este grav restricționat printr-un set de măsuri impuse de autoritățile *de facto*, care urmăresc suprimarea oricărei forme de opoziție și cenzurarea accesului la informații alternative. Sub pretextul asigurării securității informaționale și prevenirii extremismului, Tiraspolul a adoptat „Doctrina securității informaționale a rmn pentru anii 2020-2026”, aprobată prin decretul nr. 121 din 26 martie 2020 de către liderul regiunii, Vadim Krasnoselsky. Această așa-numită doctrină legalizează cenzura, îngreșește libertatea presei, restricționează dreptul la întruniri și creează un climat de intimidare pentru societatea civilă și apărătorii drepturilor omului.

Problematika drepturilor omului în regiunea transnistreană a fost amplificată și de criza energetică și umanitară declanșată în decembrie 2024, când regiunea a început să primească un volum redus de gaze naturale. În sezonul rece 2024–2025, au avut loc întreruperi masive și de lungă durată ale furnizării energiei electrice și gazelor, ceea ce a dus, printre altele, la sistarea activității instituțiilor de învățământ. În acest context, Avocatul Poporului a inițiat elaborarea unui raport special privind impactul acestei crize asupra drepturilor omului. Totodată, situația socio-economică a populației din regiune s-a înrăutățit, veniturile s-au redus semnificativ, iar bugetul așa-numitelor autorități locale nu mai acoperă integral plata salariilor și pensiilor. Deși datele disponibile sunt limitate, acest subiect necesită o reflectare corespunzătoare în Raportul național.

În urma celor abordate, Ombudsmanul vine cu următoarele recomandări, menționate și în Raportul anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova din 2024:

- **Ministerul Afacerilor Externe și Biroul Politici de Reintegrare să intensifice demersurile diplomatice, inclusiv cu sprijinul partenerilor internaționali, pentru a asigura accesul regulat al Avocatului Poporului în regiunea transnistreană în scopul monitorizării drepturilor omului.**

- **Parlamentul să adopte un cadru legislativ clar pentru recunoașterea statutului de persoană intern strămutată pentru persoanele care sunt forțate să părăsească regiunea transnistreană din cauza persecuției, încorporării forțate sau altor încălcări ale drepturilor omului. Legea trebuie să prevadă măsuri de sprijin financiar, acces la locuințe sociale, integrare pe piața muncii și protecție juridică.**

Despre Programul Național privind Asigurarea Respectării Drepturilor Omului (PNADO)

PNADO din 2024–2027 reprezintă un progres semnificativ față de programul anterior (2018-2022), fiind aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 164 din 6 martie 2023. Documentul are ca scop asigurarea continuității și dezvoltării politicii naționale în domeniul drepturilor omului, prin implementarea recomandărilor formulate de mecanismele internaționale, regionale și naționale. Acesta oferă o structură mai clară de implementare și monitorizare, este mai bine aliniat la angajamentele internaționale și pune un accent sporit pe protecția grupurilor vulnerabile și pe racordarea la *acquis*-ul comunitar. Este de menționat că anul 2023 a lipsit un program în domeniul drepturilor omului, fiind dedicat elaborării noului document. Rezultatele implementării acțiunilor din PNADO actual pentru primul an de implementare - 2024, reflectă că au fost realizate cca 42%, parțial realizate - cca 9%, cca 29% - în proces de realizare, iar nerealizate au fost 20%.¹⁵

PNADO anterior (2018–2022), la fel ca și cel din perioada 2011–2014, a întâmpinat provocări semnificative în procesul de implementare. Doar 27,5% dintre acțiuni și indicatori au fost realizate integral, iar 37,4% parțial. Cu toate acestea, nivelul de realizare a indicatorilor de impact a fost mult mai scăzut: doar 10,5% atinse și 25,4% parțial realizate. Cele mai mari lacune au fost identificate în domeniile care vizează minoritățile și grupurile vulnerabile (tineri, persoane de etnie romă, alte minorități etnice, lingvistice și religioase, persoane în etate etc.), iar acțiunile dedicate protecției persoanelor LGBT au lipsit complet. În plus, planul nu a fost suficient de flexibil pentru a încorpora recomandările internaționale și rapoartele anuale ale Oficiului Avocatului Poporului și ale Consiliului pentru Egalitate. Din acest motiv, **Avocatul Poporului a recomandat pentru noul PNADO o bugetare orientată pe activități, o monitorizare riguroasă și integrarea recomandărilor internaționale, cu accent pe drepturile grupurilor vulnerabile.**

Măsurile de consolidare și provocările Oficiului Avocatului Poporului – Instituția Națională de Protecție a Drepturilor Omului

În decursul anului 2024 au fost introduse schimbări pozitive în contextul salarizării personalului OAP, acestea fiind ajustate de două ori. Astfel, prin adoptarea Legii nr. 418 din 22 decembrie 2023 bugetului de stat pentru anul 2024, au fost majorate salariile angajaților OAP cu circa 30%. Adicional, în urma adoptării Legii nr. 305 din 19 decembrie 2024 pentru modificarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare a fost ajustată anexa 3 prin care s-au majorat clasele de salarizare pentru

¹⁵ [https://gov.md/sites/default/files/users-media/media-15/Raport%20privind%20implementarea%20ac%C8%9Biunilor%20din%20PNADO%20\(2024-2027\)%2C%20pentru%20anul%202024.pdf](https://gov.md/sites/default/files/users-media/media-15/Raport%20privind%20implementarea%20ac%C8%9Biunilor%20din%20PNADO%20(2024-2027)%2C%20pentru%20anul%202024.pdf)

funcțiile publice din cadrul OAP. Astfel, începând cu luna ianuarie 2025, angajații OAP au început să fie remunerați cu 25% din salariu mai mult. Ajustarea respectă parțial recomandările Subcomitetului pentru Acreditare al GANHRI și ale Comisiei de la Veneția privind garantarea unui nivel salarial adecvat.

Referitor la restaurarea sediului OAP, ținem să menționăm în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu pentru anii 2025–2027 este prevăzută continuarea finanțării pentru reconstrucție și activitățile conexe, fiind subliniată necesitatea stringentă de finalizare a acestora. Cu toate acestea, în bugetul pentru perioada 2024–2026 nu au fost incluse resursele necesare pentru îndeplinirea integrală a activităților mandatului, cum ar fi promovarea drepturilor omului sau angajarea experților în domenii specializate. Astfel, OAP este nevoit să apeleze la sprijinul donatorilor și experților externi, sprijin care însă nu acoperă întotdeauna toate nevoile instituției.

O provocare persistentă rămâne a fi lipsa unor garanții eficiente pentru exercitarea mandatului Avocatul Poporului. Introducerea modificărilor normative din 2023 în Legea nr. 52 din 03.04.2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul) la art. 4, alin. (2) privind inviolabilitatea Avocatului Poporului, au permis reținerea, arestarea și percheziționarea acestuia fără acordul Parlamentului în cazuri de infracțiuni flagrante și pentru anumite infracțiuni din Codul Penal (spălarea banilor, coruperea activă și pasivă ș.a). În acest sens, Avocatul Poporului pledează în continuare pentru revenirea la prevederile anterioare, care stipulau expres necesitatea obținerii acordului Parlamentului pentru inițierea urmăririi penale sau trimiterea în judecată pentru fapte ilicite. Revenirea la prevederile anterioare a fost susținută și de către Subcomitetul de Acreditare GANHRI menționând necesitatea restabilirii dispozițiilor mai ferme privind imunitatea funcțională a Ombudsmanului pentru acțiunile întreprinse cu bună-credință în calitatea sa oficială.¹⁶ Mai mult, asigurarea garanțiilor de independență sunt necesare pentru o prevenire a acțiunilor de imixtiune în activitatea OAP. În acest sens este necesar a fi menționat că în martie 2025, Avocatul Poporului a condamnat ferm tentativa Procurorului General de a discredita OAP, prin solicitarea de modificare a unui raport special ce evidențiază probleme sistemice și individuale¹⁷. Această acțiune a fost percepută ca o formă de presiune și intimidare, menită să influențeze conținutul rapoartelor viitoare. Un caz similar de imixtiune a avut loc în 2024¹⁸, când șeful Inspectoratului General de Poliție, a contestat un raport special al OAP, solicitând modificarea conținutului și eliminarea comunicatelor publice, sub amenințarea unor măsuri legale.

În urma celor descrise, Ombudsmanul recomandă:

- **Întărirea garanțiilor de independență a Avocatului Poporului și a personalului instituției în conformitate cu standardele internaționale prin revenirea la prevederile anterioare până la modificările legislative din 2023 ale art. 3 din Legea nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul).**

¹⁶ <https://ganhri.org/wp-content/uploads/2023/11/SCA-Report-Second-Session-2023-EN.pdf>

¹⁷ <https://ombudsman.md/avocatul-poporului-ceslav-panico-condamna-acuzatiile-si-limbajul-utilizat-de-procurorul-general-in-raport-cu-institutia-ombudsmanului/>

¹⁸ <https://ombudsman.md/reactia-avocatului-poporului-privind-imixtiunea-in-activitatea-sa-si-subminarea-garantiilor-de-independententa/>

- **Asigurarea salarizării corespunzătoare în conformitate cu recomandările Sub-comitetului de Screditare a GANHRI și Comisiei de la Veneția, pentru a garanta recrutarea și menținerea personalului calificat și eficiența profesională a angajaților OAP.**

Măsurile de anticorupție (art. 2 și 25)

În anul 2023, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate¹⁹, reprezentând un pas important în armonizarea cadrului normativ național cu standardele europene și în consolidarea protecției persoanelor care semnalează încălcări ale legii. Cu toate acestea, aplicarea efectivă a acestor prevederi continuă să întâmpine dificultăți, cauzate de lacune instituționale și de lipsa unor mecanisme eficiente de implementare.

În acest context, pe parcursul anului 2024, OAP a recepționat șapte cereri de protecție din partea unor persoane care s-au identificat drept avertizori de integritate. Analiza acestor cazuri a evidențiat existența unor practici de represalii și intimidare, cum ar fi concedierea ilegală, imixtiuni în activitatea profesională și presiuni exercitate asupra avertizorilor. Deși legislația oferă un cadru general de protecție, aplicarea sa ridică probleme semnificative de interpretare și intervenție. Un obstacol major identificat este faptul că acordarea protecției avertizorului depinde de recunoașterea acestuia de către autoritatea competentă în prezent, Centrul Național Anticorupție. În lipsa unei astfel de recunoașteri, alte instituții, inclusiv Avocatul Poporului, au competențe limitate de acțiune. De asemenea, o problemă frecvent întâlnită este încetarea formală a represaliilor, în timp ce efectele acestora cum ar fi deteriorarea mediului profesional sau marginalizarea continuă să afecteze avertizorul pe termen lung.

Cu toate acestea, Avocatul Poporului atrage atenția că la nivel național Republica Moldova a înregistrat progrese în contextul protecției avertizorilor de integritate. Astfel, potrivit Raportului de evaluare a Republicii Moldova privind lupta împotriva corupției, elaborat în contextul celei de-a V-a runde de monitorizare a Planului de acțiuni anticorupție de la Istanbul publicat de Rețeaua Anticorupție pentru Europa de Est și Asia Centrală a Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE)²⁰, Republica Moldova a obținut cu 16,8 puncte mai mult față de evaluarea din 2023, politicile anticorupție au fost apreciate cu 9,9 puncte mai mult, independența justiției cu 6,1 mai multe puncte, astfel trecând de la nivelul de performanță „mediu” la „înalt” în aceste domenii.

De asemenea, este necesar de evidențiat rezultatele privind adoptarea documentelor de politici la nivel național pe segmentul combaterii corupției: Programul național de integritate și anticorupție pentru anii 2024 – 2028 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Programului menționat²¹. Programul este în concordanță cu prioritățile reflectate în Convenția ONU împotriva corupției (adoptată la New York la 31 octombrie 2003, semnată de Republica Moldova la 28 septembrie 2004 și ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 158/2007), care angajează statele semnatare să elaboreze, să implementeze și să asigure politici anticorupție eficiente și coordonate,

¹⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=138148&lang=ro

²⁰ <https://ombudsman.md/progres-remarcabil-in-protectia-avertizorilor-de-integritate-moldova-avanseaza-in-evaluarea-acn-oecd/>

²¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141920&lang=ro

cu cele reflectate în Agenda de asociere între Republica Moldova și Uniunea Europeană pentru anii 2022 – 2027, precum și alte instrumente și acte juridice internaționale, asigurând astfel consolidarea legislației naționale în domeniu. Totodată, documentul are la bază angajamentele formulate în Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”, aprobată prin Legea nr. 315, inclusiv obiectivele Agendei pentru Dezvoltare Durabilă Moldova – 2030.²²

Pe parcursul perioadei de raportare a fost atestată o îmbunătățire a indicelui privind percepția corupției în Republica Moldova. Astfel, Conform evaluărilor Transparency International, Moldova se află printre primele trei țări cu cele mai semnificative progrese în combaterea corupției și îmbunătățirea percepției corupției în societate. În cadrul Indicelui de Percepție a Corupției (CPI) din 2024, Moldova a înregistrat o îmbunătățire semnificativă a scorului, crescând cu 13 puncte în total din 2016.²³

De asemenea, potrivit raportului pentru anul 2024 Grupul de State împotriva Corupției (GRECO) a evaluat Republica Moldova și a constatat că 13 dintre cele 18 recomandări adoptate în 2016 au fost implementate satisfăcător, iar patru recomandări au fost parțial implementate. Totuși, GRECO a subliniat că nu s-au înregistrat progrese în privința componenței Consiliului Superior al Procurorilor, întrucât Ministrul Justiției și Președintele Consiliului Superior al Magistraturii continuă să fie membri din oficiu până în anul 2026.²⁴²⁵

De asemenea, GRECO și-a exprimat îngrijorarea cu privire la utilizarea frecventă a procedurii extraordinare pentru adoptarea legislației. Acesta subliniază, de asemenea, necesitatea de a consolida capacitatea Autorității Naționale de Integritate de a asigura o monitorizare eficientă și aprofundată a respectării normelor privind conflictele de interese, incompatibilitatea și declarațiile de avere și de interese.²⁶ La rândul său, segmentul privind prevenirea corupției în rândul judecătorilor recomandările GRECO privind judecătorii au fost puse în aplicare. Procesul de verificare a candidaților la funcția de judecător a dat rezultate favorabile. Consiliul Superior al Magistraturii și-a început activitatea și continuă să ia decizii în cunoștință de cauză privind numirea, transferul și cariera judecătorilor. Printre alte măsuri pozitive, autoritățile naționale au introdus măsuri de evaluare a integrității candidaților pentru posturile de audienți ai Institutului Național al Justiției, solicitându-le să depună declarații de avere și de interese. De asemenea, acestea au eliminat tergiversările în soluționarea cauzelor și au publicat informații privind activitățile instanțelor. S-au

²² Hotărârea Parlamentului nr. 442/2023 a aprobat Programul național de integritate și anticorupție pentru anii 2024 – 2028 și a Planului de acțiuni pentru implementarea Programului național de integritate și anticorupție pentru anii 2024 – 2028. [On-line]: [HP442/2023](#).

²³ Corruption Perception Index. [On-line]: [2024 Corruption Perceptions Index - Explore... - Transparency.org](#).

²⁴ Moldova în topul celor 3 țări din lume cu cel mai mare progres în percepția corupției măsurată de Transparency Internațional. [On-line]: [Moldova în topul celor 3 țări din lume cu cel mai mare progres în percepția corupției măsurată de Transparency Internațional | Procuratura Anticorupție a Republicii Moldova](#).

²⁵ Corruption prevention in respect of members of Parliament, judges and prosecutors. Evaluation Report of Republic of Moldova. [On-line]: [FOURTH EVALUATION ROUND](#).

²⁶ Corruption prevention in respect of members of Parliament, judges and prosecutors. Evaluation Report of Republic of Moldova. [On-line]: [FOURTH EVALUATION ROUND](#).

înregistrat progrese în modificarea cadrului legislativ privind procedurile disciplinare împotriva judecătorilor, iar rapoartele anuale de activitate conțin statistici privind procedurile disciplinare.²⁷

Egalitatea de gen (art. 3, 25 și 26)

Ombudsmanul remarcă că accesul femeilor pe piața muncii a crescut de la 34,3% în 2019 la 40,8% în 2024, datorită măsurilor de flexibilizare a muncii.²⁸ Totodată, potrivit datelor Biroului Național de Statistică, 55,7% din totalul femeilor în vârstă între 25-54 de ani sunt inactiv economic din cauza responsabilităților familiale, acest fapt fiind principala cauză ale inactivității feminine.²⁹ În acest context, Avocatul Poporului susține inițiativa Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova de promovare a ratificării Convenției Organizației Internaționale a Muncii (OIM) nr. 156, care vizează egalitatea de șanse și de tratament pentru lucrătorii cu responsabilități familiale. Convenția recunoaște dificultățile suplimentare cu care se confruntă lucrătorii ce trebuie să îmbine responsabilitățile familiale cu cele profesionale.

Avocatul Poporului atrage atenția că femeile cu dizabilități se confruntă cu discriminare multiplă, atât pe criteriul de gen, cât și pe cel de dizabilitate. Acestea sunt, de asemenea, mai expuse riscului de violență domestică și excluderii de pe piața muncii.

Femeile continuă să fie subreprezentate în funcțiile de luare a deciziilor. La sfârșitul anului 2024, din cei 100 de deputați în Parlament, 40 erau femei. Deși acest procent este mai mare decât media europeană (31,8%) și cea globală (27,2%), în unele domenii dezechilibrul de gen persistă, iar în altele acesta este mai redus. Respectiv, ponderea femeilor în numărul total al angajaților organelor de poliție, inclusiv din protecția civilă și grăniceri, la începutul anului 2024, a fost de 26,1%. În același timp, ponderea femeilor în numărul total al judecătorilor, la începutul anului 2025 a constituit 52,0%.³⁰

La fel, Ombudsmanul apreciază faptul că Republica Moldova a fost inclusă, pentru prima dată, în top 10 al clasamentului general al Raportului Global privind Disparitățile de Gen (Gender Gap Report 2025)³¹, publicat de Forumul Economic Mondial, ocupând locul 7. Această performanță reflectă un progres semnificativ, în contextul în care scorul general al parității de gen a crescut la 81,3%, înregistrând o îmbunătățire de +2,3 puncte și un salt de șase poziții față de clasamentul din 2024. **Avocatul Poporului încurajează menținerea și consolidarea acestui parcurs pozitiv prin politici publice sustenabile și incluzive, care să asigure egalitatea de gen în toate domeniile vieții.**

²⁷ Council of Europe's anti-corruption body publishes follow up report on the Republic of Moldova. [On-line]: [Council of Europe's anti-corruption body publishes follow up report on the Republic of Moldova - Council of Europe Office in Chisinau](#).

²⁸ <https://social.gov.md/comunicare/cea-mai-mare-rata-de-ocupare-a-forței-de-munca-in-randul-femeilor-in-ultimii-6-ani/>

²⁹ https://statistica.gov.md/ro/portretul-statistic-al-femeilor-si-barbatilor-in-republica-moldova-9617_61689.html

³⁰ https://statistica.gov.md/ro/portretul-statistic-al-femeilor-si-barbatilor-in-republica-moldova-9617_61689.html

³¹ <https://www.weforum.org/publications/global-gender-gap-report-2025/>

Starea de urgență (art. 4)

În martie 2025, Oficiul Avocatului Poporului a publicat Raportul tematic: Evaluarea cadrului legal național privind reglementarea stării de urgență în Republica Moldova³². Raportul reflectă nivelul corespunderii cadrului normativ național în domeniul stării de urgență cu standardele bune guvernări, statului de drept și drepturilor omului. Potrivit datelor prezentate în document, în ultimii 5 ani în Republica Moldova, starea de urgență a fost instituită de 6 ori³³, ultima oară în decembrie 2024, și prelungită de 12 ori. Temeiurile pentru aceasta au inclus pandemia COVID-19 (care a prilejuit prima utilizare a acestui regim în țara noastră în 2020), criza energetică, războiul din Ucraina (24 februarie 2022) și influxul masiv de refugiați/te care a urmat imediat și iar criza energetică. În termenii utilizați de convențiile din domeniul drepturilor omului, fiecare din aceste situații trebuia să fie de o gravitate suficientă pentru a „amenința viața națiunii” și a justifica puteri adiționale ale executivului și derogări de la drepturile fundamentale ale omului. În acest sens, în Raport au fost menționate o serie de lacune juridice care permit, în lipsa unor reglementări explicite, aplicarea măsurilor derogatorii într-un mod potențial discriminatoriu sau disproporționat, fără mecanisme adecvate de control. **Ca urmare, Ombudsmanul a formulat o serie de recomandări pentru consolidarea regimului juridic al stării de urgență, printre care: includerea în Constituție a unor prevederi clare privind temeiurile, limitele și garanțiile constituționale ale puterilor de urgență; modificarea Legii nr. 212/2004 pentru a asigura o procedură clară, transparentă și controlabilă de instituire, prelungire și aplicare a stării de urgență; instituirea unui mecanism de control parlamentar și judiciar eficient, prin care dispozițiile Comisiei pentru Situații Excepționale (CSE) să fie supuse evaluării și, dacă este cazul, abrogării de către Parlament; revizuirea componenței CSE, prin includerea, cu statut de observator, a reprezentanților Oficiului Avocatului Poporului, Consiliului pentru Egalitate și a experților independenți în domeniul drepturilor omului din societatea civilă.**

Totodată, la 30 aprilie 2025, Raportul a fost prezentat în cadrul audierilor publice de comun cu Comisia Drepturile Omului și Relații Interetnice și Comisia Securitate Națională, Apărare și Ordine Publică ale Parlamentului.³⁴

Violența împotriva femeilor și violența domestică (art. 2, 3, 6, 7 și 26)

Potrivit datelor Biroului Național de Statistică în urma infracțiunilor de violență în familie, înregistrate în anul 2024, au suferit 926 persoane dintre care 70,5% din victime au fost femei.³⁵

³² <https://ombudsman.md/post-document/raport-tematic-evaluarea-cadrului-legal-national-privind-reglementarea-starii-de-urgenta-in-republica-moldova/>

³³ A se considera, inclusiv Hotărârea Parlamentului R, Moldova nr.49 din 31.03.2021 privind declararea stării de urgență: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125901&lang=ro, declarată neconstituțională la 28.04.2021, <https://www.constcourt.md/libview.php?l=ro&idc=7&id=2172&t=/Media/Noutati/Hotararea-adoptata-de-Parlament-referitoare-la-declararea-starii-de-urgenta-neconstitucionala>

³⁴ <https://ombudsman.md/raportul-tematic-privind-regimul-starii-de-urgenta-audiat-in-parlamentul-republicii-moldova/>

³⁵ https://statistica.gov.md/ro/portretul-statistic-al-femeilor-si-barbatilor-in-republica-moldova-9617_61689.html

Conform recomandării din raportul precedent, privind intensificarea eforturilor de aliniere a legislației naționale la standardele Convenției de la Istanbul, remarcăm transpunerea Convenției de la Istanbul, ce a dus la modificarea Codului penal, Codului de procedură penală și Codului familiei, precum și la instituirea unui mecanism de asistență juridică garantată pentru victimele violenței domestice. Mai mult, Avocatul Poporului apreciază că în partea ce ține de consolidarea cadrului legal național privind combaterea violenței în familie la 10 iulie 2025 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 252 pentru modificarea unor acte normative (Legea nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței în familie și Legea nr. 1069/2000 cu privire la informatică).

Este necesar de remarcat că propunerile de modificare și completare a unor acte legislative, cuprinse în Anexa nr. 1 la [Raportul de analiză a compatibilității legislației Republicii Moldova cu prevederile Convenției de la Istanbul](#), au avut ca temei prevederile Convenției de la Istanbul, Recomandarea Generală nr. 1 a GREVIO privind dimensiunea digitală a violenței împotriva femeilor, precum și observațiile din Raportul GREVIO de evaluare referitor la măsurile legislative și de altă natură luate la nivel național pentru punerea în aplicare a Convenției de la Istanbul.³⁶ În acest sens prin noile modificări a fost introdus femicidul în Codul penal, recunoscut ca formă gravă de violență împotriva fetelor și femeilor. Adicional, violența digitală va fi incriminată penal, iar victimele acestei forme de violență vor beneficia de măsuri de protecție, inclusiv ordine de restricție. Totodată, Parlamentul a votat și extinderea ordonanței de protecție de la 3 la 6 luni pentru a evita riscul recidivei actelor de violență.

La 22 mai 2025 Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 114 pentru modificarea unor acte normative (scutirea de taxa de stat și de taxa de timbru a victimelor violenței în familie în anumite cazuri și implementarea Hotărârii Curții Constituționale nr. 20/2024). Aceasta va facilita accesul la justiție pentru victimele violenței în familie, prin sprijinul financiar.

La fel, în scopul consolidării protecției drepturilor fundamentale și în asigurarea unui răspuns eficient la fenomenul alarmant al violenței de gen și violenței în familie în Republica Moldova a fost instituționalizată **Agencia Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și a Violenței în Familie (ANPCV)** prin Hotărârea Guvernului nr. 926 din 29 noiembrie 2023.³⁷ Agenția are misiunea de a implementa politicile publice de prevenire și combatere a violenței împotriva femeilor și a violenței în familie; de a asigura realizarea la nivel național a Convenției de la Istanbul, adoptată la 11 mai 2011 și ratificată prin Legea nr. 144/2021, și a altor instrumente internaționale relevante care promovează protecția drepturilor femeilor împotriva oricăror forme de violență. De asemenea, Avocatul Poporului a apreciat și adoptarea Programului național pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice pentru anii 2023–2027.³⁸

³⁶ Femeile și fetele vor beneficia de o protecție mai bună împotriva violenței, în baza noului proiect de lege nr. 70, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova. [On-line]: [Femeile și fetele vor beneficia de o protecție mai bună împotriva violenței, în baza noului proiect de lege nr. 70, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova - CDE](#).

³⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140357&lang=ro

³⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140367&lang=ro#

În urma subiectului abordat, Avocatul Poporului vine cu următoarele recomandări:

- **Guvernul să sprijine funcționarea eficientă a Agenției Naționale pentru Prevenirea și Combaterea Violenței împotriva Femeilor și Violenței în Familie și să asigure resurse suficiente pentru implementarea măsurilor de protecție a victimelor violenței domestice, conform Convenției de la Istanbul.**
- **Ministerul Educației și Ministerul Muncii să includă, în programele școlare și de formare profesională, module obligatorii privind prevenirea violenței de gen, egalitatea de gen și respectarea drepturilor omului, începând de la ciclul primar.**

Drepturile sexuale și reproductive (art. 2, 6 și 7)

În ceea ce privește sănătatea reproductivă și planificarea familială, politicile naționale nu au fost încă completate cu o strategie clară și eficientă, ceea ce limitează accesul la servicii esențiale pentru sănătatea sexuală și reproductivă. În special, femeile din mediul rural se confruntă cu dificultăți în accesarea acestor servicii, iar elaborarea unor politici adecvate în acest sens ar fi un pas important în promovarea dreptului la sănătate.

În Republica Moldova avortul este permis la cerere până în a 12-a săptămână de sarcină și, în general, este permis până la 28 săptămâni pentru o varietate de motive stabilite de Ministerul Sănătății - până la 22 de săptămâni în cazuri de risc pentru sănătate, malformație fetală, atunci când sarcina este rezultatul unei infrațiuni sau din motive sociale, și până la 28 de săptămâni dacă fătul are malformații grave sau sifilis congenital. Avorturile trebuie să fie efectuate în unități medicale autorizate de către obstetricieni și ginecologi. Cu toate acestea, de la începutul pandemiei COVID-19, avorturile prin telemedicină au fost efectuate în mod legal în Moldova pentru a aborda problema accesului limitat din cauza închiderilor, a mobilității și circulației limitate și a închiderii serviciilor de sănătate. Avorturile prin telemedicină au continuat după sfârșitul pandemiei până când au fost interzise la începutul anului 2025.³⁹

În contextul reglementării procedurii de întrerupere a sarcinii, la 23 ianuarie 2025 Ministerul Sănătății a Republicii Moldova a emis Ordinul nr. 45 cu privire la modificarea Ordinului nr. 766/2020 „Cu privire la aprobarea Standardului privind întreruperea sarcinii în condiții de siguranță”. Drept rezultat, s-a dispus sistarea efectuării avortului medicamentos prin telemedicină de către prestatorii de servicii medicale, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare.⁴⁰

³⁹ [Moldova: Submission to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women. 93rd Pre-Sessional Working Group, 7-11 July 2025, list of issues.](#) [On-line]: [Moldova: Submission to the UN Committee on the Elimination of Discrimination against Women. 93rd Pre-Sessional Working Group, 7-11 July 2025, list of issues - Amnesty International.](#)

⁴⁰ Ordinul nr. 45 din 23 ianuarie 2025 cu privire la modificarea Ordinului nr. 766/2020 „Cu privire la aprobarea Standardului privind întreruperea sarcinii în condiții de siguranță”. [On-line]: [45-23.01.2025.pdf](#)

Interzicerea torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante (art. 7)

În 2024, Procuratura Generală a înregistrat și a examinat 319 sesizări, în scădere comparativ cu anii precedenți (485 de sesizări în 2022, 397 de sesizări în 2023), privind alegeri de rele tratamente și tortură. Potrivit procurorilor, în 147 de cazuri acțiunile pretins ilegale au fost comise în stradă/ locuri publice, 39 de cazuri de alegeri de maltratare au avut loc în incinta Inspectoratelor de Poliție; 37 de cazuri au avut loc în instituțiile de învățământ; 35 de sesizări au venit din sistemul penitenciar; 27 de cazuri ar fi avut loc la domiciliul victimelor violenței domestice; 17 cazuri – în incinta sectoarelor și posturilor de poliție; 7 cazuri – în incinta izolatoarelor de detenție preventivă; 6 cazuri au fost înregistrate la instituțiile psihiatrice și 4 sesizări se referă la violențe comise în unitățile militare. O diminuare esențială se atestă în cazul sesizărilor în care au fost reclamate acțiuni de tratament inuman/ degradant (al. 1 și 2, art. 166/1 Cod penal): de la 373 de cazuri în 2023 la 306 cazuri în 2024. Respectiv, pentru fapte de tortură au fost reclamate 7 cazuri, în creștere cu 3 cazuri față de 2023 (4 cauze în 2023). Actele de violență asupra militarilor au scăzut de la 13 cazuri în 2023 la doar 3 cazuri în 2024.

Tot în acest an, instanțele de fond au pronunțat 14 sentințe în privința a 18 persoane. 3 persoane au fost condamnate la pedeapsă cu închisoare, 3 – condamnate cu suspendare, 1 – condamnată la amendă și 8 persoane achitate. Toate sentințele au vizat fapte de tratament inuman sau degradant și nicio cauză pentru fapte de tortură. Deși norma penală nu prevede amendă sau condamnare cu suspendare condiționată pentru faptele de tortură/ tratament inuman sau degradant, Avocatul Poporului observă că instanțele continuă să aplice acest tip de pedepse.

Codul de procedură penală al Republicii Moldova prevede competența exclusivă a procurorului de a exercita urmărirea penală pe infracțiunile de tortură, dar și asupra infracțiunilor ce vizează atentate la viața polițiștilor, ofițerilor de urmărire penală, ofițerilor de informații și securitate, procurorilor, judecătorilor aflați în exercițiul funcției. De altfel, procurorii pot fi în dificultate să decidă referitor la *preferința* exercitării urmăririi penale într-o speță în care există ambele componente ale infracțiunii: de tortură și atentate la viața angajaților organelor de forță/ justiție. În 2024 au fost desemnați 54 de procurori responsabili de examinarea cauzelor de tortură, tratament inuman și degradant și câte un supleant în fiecare procuratură.

În 2024, a fost adoptată Legea 114/2024 privind sănătatea și bunăstarea mintală⁴¹, care aduce unele îmbunătățiri în reglementarea sistemului de sănătate mintală. Una dintre principalele modificări vizează consolidarea controlului judiciar asupra internărilor nevoluntare. Noua lege prevede examinarea imediată a persoanei de către un medic psihiatru, iar în termen de 24 de ore, aceasta poate opta pentru internare voluntară sau tratament ambulatoriu. În caz de refuz, internarea poate fi decisă de o comisie specializată, cu condiția aprobării de către instanță în următoarele 24 de ore.

De asemenea, s-a introdus posibilitatea solicitării unei a doua opinii medicale independente în etapa examinării cererii de internare de către instanță. Un progres semnificativ este reprezentat de

⁴¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143550&lang=ro

reducerea intervalului de revizuire a tratamentului nevoluntar de la șase luni la fiecare două săptămâni. Totodată, legea garantează dreptul pacienților de a beneficia de un traducător sau interpret, ceea ce contribuie la asigurarea accesului echitabil la justiție și servicii medicale.

Totodată, legea nu oferă detalii specifice despre proporționalitatea și justificarea măsurilor restrictive, existând riscul ca pacienții să fie supuși unor măsuri de conținut fără o justificare corespunzătoare. Lipsesc reglementările privind normativele de personal, facilitățile salariale sau mecanismele de gestionare a plângerilor pentru protecția personalului medical. Cu toate acestea, implementarea acestei legislații rămâne problematică, iar sistemul de sănătate mintală rămâne slab pe multe aspecte. **Ca urmare, Ombudsmanul vine cu recomandarea de asigurare a implementării efective și echitabile a Legii nr. 114/2024 prin consolidarea garanțiilor procesuale pentru persoanele internate nevoluntar.**

Traficul de ființe umane (art. 2, 7, 8 și 26)

În contextul escaladării conflictului armat din Ucraina și amplificării fluxului migrațional din regiune fenomenul traficului de ființe umane continuă să reprezinte o încălcare gravă a drepturilor omului și libertăților fundamentale. Totodată, este un subiect complex și delicat din perspectiva tendințelor care produc schimbări și influențează contextul social, politic și economic la nivel național sau chiar la nivel regional.

În acest sens poate fi menționat că pe parcursul perioadei de raportare Guvernul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 715 din 26 septembrie 2024 a aprobat Programul pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2024 – 2028. Programul va asigura continuitatea politicii naționale în domeniu și eforturile de atingere a rezultatelor obținute în urma implementării Strategiei naționale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2018-2023. De asemenea, programul a fost elaborat în conformitate cu recomandările mecanismelor de monitorizare și evaluare a eforturilor statului în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, recepționate prin diferite platforme: Grupul de experți independenți privind combaterea traficului de ființe umane din cadrul Consiliului Europei (GRETA); Evaluarea Periodică Universală; Departamentul de Stat al SUA; Oficiul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate (UNODC); Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE).⁴²

Tratamentul străinilor, inclusiv al migranților, refugiaților și solicitanților de azil (articolele 7, 9, 13 și 24)

Cadrul juridic și instituțional din Republica Moldova privind migrația, azilul și integrarea străinilor este reglementat printr-o serie de legi, reglementări și proceduri menite să asigure protecția drepturilor migranților și refugiaților. Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova reglementează statutul și drepturile străinilor pe teritoriul țării, inclusiv procedurile de

⁴² Programul pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pentru anii 2024 – 2028 (Hotărârea Guvernului nr. 715 din 26 septembrie 2024). [On-line]: [HG715/2023](https://www.guvern.md/hotararile/715-2024).

obținere a vizei și a permiselor de ședere. Legea nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova stabilește condițiile pentru acordarea statutului de refugiat și a protecției temporare, asigurând accesul persoanelor persecutate sau aflate în pericol la un regim de protecție. În plus, legislația națională include norme privind integrarea străinilor, stabilind mecanismele de acces la serviciile de educație și la piața muncii. Instituțiile-cheie în implementarea acestui cadru sunt Ministerul Afacerilor Interne, Inspectoratul General pentru Migrație și Poliția de Frontieră, care coordonează aplicarea legislației, gestionarea fluxurilor migratorii și asigurarea protecției celor aflați în situație de vulnerabilitate.

În contextul implementării protecției temporare și al necesității garantării dreptului de acces la muncă pentru beneficiarii acestui statut, Oficiul Avocatului Poporului a realizat o evaluare detaliată în cadrul unui raport tematic privind **accesul persoanelor beneficiare de protecție temporară la piața muncii**.⁴³ Avocatul Poporului a identificat mai multe obstacole structurale care îngreunează accesul beneficiarilor de protecție temporară la dreptul la muncă. Printre acestea se numără: discrepanța cadrului legal cu standardele internaționale; dificultățile în procesul de recunoaștere și echivalare a calificărilor profesionale; nivelul redus al salariilor și existența diferențelor salariale de gen; caracterul restrictiv al muncii casnice și de îngrijire, care limitează integrarea pe piața muncii; practicile discriminatorii; precum și restricționarea accesului la patentele de întreprinzător.

Conform articolului 4 din Legea nr. 274/2011 privind integrarea străinilor în Republica Moldova, procesul de integrare a acestora se desfășoară în baza principiilor nediscriminării și egalității de tratament. Cu toate acestea, persoanele care beneficiază de protecție temporară și intenționează să desfășoare o activitate independentă se confruntă cu restricții legale în obținerea patentei de întreprinzător. Conform prevederilor Legii nr. 93/1998 privind patenta de întreprinzător, dreptul de a deține patentă este limitat exclusiv la cetățenii străini care beneficiază de permis de ședere permanentă în Republica Moldova. Această restricție obligă beneficiarii de protecție temporară la parcurgerea unor proceduri administrative complexe, îngreunând astfel integrarea lor economică și favorizând, indirect, desfășurarea activităților în economia informală.

Adițional, modificările legislative introduse prin Legea nr. 98/2024 generează probleme de echitate și tratament diferențiat față de diferitele categorii de străini care au nevoie de acces la asigurarea obligatorie de asistență medicală. În timp ce beneficiarii de protecție temporară și solicitanții de azil sunt incluși în sistem, pentru ei acest drept este condiționat de încadrarea în muncă, ceea ce poate duce la excluderea unor persoane vulnerabile care nu sunt în măsură să obțină un loc de muncă (ex: persoane cu dizabilități, vârstnici, părinți singuri, victime ale violenței etc.). Această condiționare este disproporționată, căci nu ia în considerare statutul vulnerabil al beneficiarilor de protecție temporară și al solicitanților de azil, punându-i într-o poziție defavorizată față de alți străini aflați pe teritoriul Republicii Moldova.

⁴³ <https://ombudsman.md/post-document/raport-privind-monitorizarea-respectarii-drepturilor-persoanelor-refugiate-in-contextul-conflictului-armat-din-ucraina-pentru-perioada-ianuarie-iunie-2024-2/>

În anul 2024, Oficiul Avocatului Poporului a evaluat⁴⁴ procedurile de preluare a cererilor de azil în Punctul de Trecere a Frontierei de Stat „Aeroportul Internațional Chișinău” și respectarea drepturilor solicitanților de azil în cadrul Centrului de cazare al Inspectoratului General pentru Migrație. În cadrul acestui studiu, au fost identificate o serie de aspecte referitoare la cadrul normativ. Conform opiniei Ombudsmanului, prevederea stipulată de art. 54 din Legea nr. 270/2008, care impune obținerea permisiunii din partea Inspectoratului General pentru Migrație înainte de a permite accesul solicitanților de azil pe teritoriul Republicii Moldova, poate avea un impact negativ asupra dreptului la acces imediat la procedura de azil. Această condiție poate genera întârzieri și bariere administrative, creând astfel riscul unor decizii arbitrare din partea reprezentanților Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, încălcarea principiului nereturnării, precum și limitarea accesului solicitanților de azil la serviciile esențiale

Accesul la justiție, independența sistemului judiciar și dreptul la un proces echitabil (art. 2 și 14)

Republica Moldova a continuat procesul de reformare a sistemului judiciar, înregistrând progrese notabile în consolidarea cadrului legal și instituțional. Cu toate acestea, implementarea practică a reformelor și garantarea efectivă a dreptului la un proces echitabil rămân provocări majore care necesită atenție susținută din partea autorităților.

Potrivit datelor Raportului anual privind respectarea drepturilor și libertăților omului în Republica Moldova⁴⁵, anul 2024 a fost marcat de promovarea și adoptarea unor inițiative legislative importante, printre acestea se numără Legea nr. 135 din 13 iunie 2024, pentru modificarea unor acte normative (privind revizuirea hârtii judiciare)⁴⁶, Legea nr. 284 din 5 decembrie 2024, pentru modificarea unor acte normative (privind forma electronică a mandatului avocatului)⁴⁷, Legea nr. 136 din 6 iunie 2024, pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional)⁴⁸, Legea nr. 271 pentru modificarea Codului contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008 (procedura aplicării sancțiunii avertismentului)⁴⁹.

La fel, în 2024 a intrat în vigoare mecanismul de mediere garantată de stat⁵⁰, introdus prin modificările aduse Legii nr. 198/2007 privind asistența juridică garantată de stat. Acesta urmărește extinderea accesului la soluționarea alternativă a litigiilor pentru persoanele vulnerabile, inclusiv pentru copii, tineri sub 21 de ani și persoane cu dizabilități. Cu toate acestea, potrivit raportului Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat⁵¹, a fost înregistrată o singură

⁴⁴ <https://ombudsman.md/post-document/raport-special-privind-evaluarea-procedurilor-de-preluare-a-cererilor-de-azil-in-punctul-de-trecere-a-frontierei-de-stat-aeroportul-international-chisinau-si-asigurarea-drepturilor-s-2/>

⁴⁵ <https://ombudsman.md/post-document/raport-anual-privind-respectarea-drepturilor-si-libertatilor-omului-in-republica-moldova-in-anul-2024/>

⁴⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143818&lang=ro

⁴⁷ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146142&lang=ro

⁴⁸ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144652&lang=ro

⁴⁹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=146241&lang=ro

⁵⁰ Legea nr. 395 din 15 decembrie 2023 pentru modificarea unor acte normative (medierea garantată de stat).

https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140995&lang=ro

⁵¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=149213&lang=ro#

solicitare, care a fost respinsă, ceea ce evidențiază necesitatea unei mai bune informări și implementări a noului mecanism.

Adoptarea Hotărârii de Guvern nr. 748 din 6 noiembrie 2024⁵² a marcat un pas important în modernizarea justiției prin înființarea Agenției pentru Digitalizare în Justiție și Administrare Judecătorească, rezultată din fuziunea a două agenții existente. Avocatul Poporului salută această inițiativă, subliniind contribuția sa la digitalizarea sistemului judiciar și îmbunătățirea accesului cetățenilor la justiție prin soluții inovatoare.

Totodată, a fost adoptată Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 274/19 din 28 mai 2024⁵³, prin care a fost aprobat Regulamentul privind selecția și evaluarea judecătorilor. Această măsură reprezintă un pas important pentru consolidarea transparenței și meritocrației în sistemul judecătoresc.

În contextul implementării Planului de acțiuni pentru Strategia privind independența și integritatea sectorului justiției (2022–2025), Ombudsmanul constată progrese semnificative, care reflectă angajamentul autorităților în procesul de reformă a justiției. Printre realizările notabile se numără constituirea și funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii și al Procurorilor, numirea judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție, numirea Procurorului General, precum și completarea structurilor de selecție, evaluare și disciplină pentru judecători și procurori.

Anul 2024 a reprezentat, de asemenea, un moment de referință în transformarea sistemului judiciar din Republica Moldova, cu un accent deosebit pus pe consolidarea integrității judecătorilor și creșterea încrederii în actul de justiție. În acest context, procesul de vetting al judecătorilor, desfășurat de Comisia Vetting (comisia de evaluare a judecătorilor), a avut un rol esențial, fiind totodată un subiect intens dezbătut în spațiul public. Implementarea acestui proces, limitat în timp, a înregistrat unele progrese, însă nu a fost lipsită de provocări, ceea ce a demonstrat complexitatea și impactul reformei asupra întregului sistem de justiție.

Cu toate acestea, analiza cazurilor examinate de către Avocatul Poporului a identificat deficiențe semnificative în asigurarea dreptului la un proces echitabil, inclusiv neexecutarea hotărârilor, tergiversarea dosarelor și accesul limitat la justiție pentru persoanele vulnerabile. De asemenea, au fost semnalate probleme legate de ineficiența avocaților din oficiu, care afectează încrederea în sistemul de apărare.

Dreptul la viață privată (art. 17)

PNADO pentru anii 2024 – 2027, reflectă angajamentele internaționale ale Republicii Moldova asumate prin aderarea la convențiile ONU și ale Consiliului Europei, precum și cele față de OSCE, Uniunea Europeană și Departamentul de Stat al SUA.⁵⁴

⁵² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=145852&lang=ro

⁵³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148023&lang=ro

⁵⁴ Programul Național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024 – 2027. [On-line]: [HG164/2024](https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148023&lang=ro).

Potrivit analizei situației pe segmentul „*Dreptul la viața privată și de familie și la recunoașterea personalității/capacității juridice*” în urma examinării detaliate a problemei cu părțile implicate (autorități publice din domeniul sănătății, protecției sociale, educației, ordinii publice, mediatorii comunitari) și grupurile afectate, au fost identificate câteva aspecte sensibile pentru intervenții care, fiind întemeiate juridic și practic, vor spori nivelul înregistrării copiilor nou-născuți. În special, a fost accentuată problema implementării unor standarde ale Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități în ceea ce privește consolidarea cadrului normativ național privind suportul în luarea deciziilor, cu accent pe persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale.

În această ordine de idei în PNADO se regăsește în calitate de obiectiv specific cu nr. 10.1. Dreptul la viața privată respectat la înregistrarea nașterilor. Finalitatea acestui obiectiv fiind modificarea cadrului normativ pentru includerea mediatorului comunitar în procesul de identificare și de facilitare a înregistrării nașterilor cu suportul autorităților publice în domeniul sănătății, al protecției sociale, al educației și al ordinii publice.⁵⁵

Cu certitudine, PNADO 2024–2027 reprezintă un pas important în consolidarea cadrului legislativ și practic din Republica Moldova, în conformitate cu angajamentele internaționale asumate. Prin identificarea și abordarea problemelor specifice legate de dreptul la viața privată și recunoașterea personalității juridice, în special în ceea ce privește înregistrarea nașterilor și suportul persoanelor cu dizabilități, programul urmărește ralierea cadrului normativ național la standardele internaționale relevante. Mai mult ca atât, există prezumpția că prin integrarea mediatorilor comunitari în procesul de înregistrare a nașterilor reflectă o abordare incluzivă și colaborativă, care poate contribui semnificativ la respectarea și promovarea drepturilor omului la nivel național.

Dreptul de întrunire pașnică (art. 21)

Libertatea de întrunire în Republica Moldova a fost, în general, respectată de autorități, deși au fost identificate anumite practici și tendințe îngrijorătoare. Astfel, au existat situații în care forțele de ordine au recurs la măsuri disproporționate – limitarea accesului la spațiul public, intervenții în desfășurarea întrunirilor și dispersarea acestora. Deși izolate, aceste cazuri au vizat mai ales întrunirile cu conținut politic, critice față de guvernare și cele organizate de forțele politice de opoziție.⁵⁶

La capitolul reglementării normative a domeniului libertății de întrunire un punct de referință ar fi angajamentul Republicii Moldova asumat prin obiectivul general din PNADO: 11. Libertatea de întrunire, asociere, conștiință și religie respectate, protejate și facilitate cu centrarea pe obiective specifice precum:

---

⁵⁵ Programul Național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024 – 2027. [On-line]: [HG164/2024](#).

⁵⁶ Cum a fost respectată libertatea întrunirilor în Republica Moldova în 2024? [On-line]: [Cum a fost respectată libertatea întrunirilor în Republica Moldova în 2024? - Promo-LEX](#).

- Obiectiv specific 11.1. Cadrul normativ privind drepturile la exprimare, asociere și religie corespunde standardelor internaționale;
- Obiectiv specific 11.2. Capacitățile organelor de forță în domeniul respectării și al protejării drepturilor la întruniri pașnice fortificate.⁵⁷

Ca urmare, Avocatul Poporului ajunge la concluzia că libertatea de întrunire în Republica Moldova, este, în principiu, respectată. Cu toate acestea, sunt unele îngrijorări legate de posibile intervenții disproporționate ale forțelor de ordine în cazul unor întruniri cu conținut politic, în special cele critice la adresa guvernării. Acest lucru ar putea lua amploare în contextul alegerilor parlamentare preconizate pentru toamna anului 2025. Asemenea tendințe ar sublinia necesitatea consolidării cadrului normativ, iar angajamentele asumate de autorități în cadrul PNADO, în special prin obiectivele specifice referitoare la respectarea drepturilor de exprimare, asociere și religie, reflectă dorința de a alinia legislația națională la standardele internaționale. Mai mult, întărirea capacităților organelor de forță în protejarea dreptului la întruniri pașnice rămâne o prioritate pentru garantarea unui mediu democratic și sigur.

Drepturile copilului (art. 23, 24 și 26)

Justiția prietenoasă copiilor rămâne un domeniu esențial de intervenție pentru Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, în special în ceea ce privește condițiile de detenție ale minorilor. Raportul Special privind siguranța și securitatea deținuților în sistemul penitenciar din Republica Moldova: realități și perspective⁵⁸, realizat în 2024 de CpPT a evidențiat multiple deficiențe în sistemul penitenciar, inclusiv lipsa unor măsuri adecvate de siguranță și securitate pentru copiii deținuți, condiții de detenție precare și insuficiența programelor de reabilitare și reintegrare.

La fel, raportul evidențiază că, în Republica Moldova, există trei instituții în care sunt sau pot fi deținuți minori sau mame cu copii până la 3 ani: Penitenciarul nr. 10 Goian, Penitenciarul nr. 11 Bălți și Penitenciarul nr. 7 Rusca, aspect ce necesită o atenție sporită privind condițiile și măsurile de protecție pentru această categorie vulnerabilă. La momentul vizitei, în Penitenciarul nr. 7 Rusca era deținută o mamă cu copil până la 3 ani. Deși condițiile erau bune, 2 aspecte rezultă a fi problematice – faptul că alimentația pentru copii și produsele de igienă necesare nu sunt bugetate și, în special, faptul că copiii se află tot timpul cu mamele în detenție, lipsind contactul cu comunitatea (învățământ antepreșcolar sau preșcolar, după caz, în comunitate).

Penitenciarul nr. 11 Bălți are statut de izolator de urmărire penală și sectoare de tip închis/semiînchis pentru bărbați, femei și minori. În P-11 se aflau la momentul vizitei 6 minori, deținuți separat de adulți. Condițiile de detenție, în general, erau nesatisfăcătoare. CpPT a constatat prezența gândacilor și altor insecte, celule prost aerisite și iluminate, lenjerie de patuzată și plapume insalubre. Celulele sunt dotate cu ferestre prea mici raportate la suprafața totală, veceurile din celule sunt în stare deplorabilă și insalubră.

⁵⁷ Programul Național privind asigurarea respectării drepturilor omului pentru anii 2024 – 2027. [On-line]: [HG164/2024](https://ombudsman.md/post-document/raport-tematic-siguranța-si-securitatea-detinutilor-in-sistemul-penitenciar-al-republicii-moldova-realitati-si-perspective/).

⁵⁸ <https://ombudsman.md/post-document/raport-tematic-siguranța-si-securitatea-detinutilor-in-sistemul-penitenciar-al-republicii-moldova-realitati-si-perspective/>

Penitenciarul nr. 10 Goian are statut de centru de detenție pentru minori și tineri până la 23 ani de sex masculin. În cadrul P10 funcționează un izolator de urmărire penală și sectoare de tip închis, semiînchis și deschis pentru minori și tineri. CpPT a constatat că condițiile materiale de detenție în blocul minorilor preveniți, comparativ cu situația din vizita precedentă (noiembrie 2023), s-au înrăutățit enorm. Majoritatea celulelor de la etajul 1 din Blocul A se află într-o stare deplorabilă, fiind distruse de deținuți. La etajul 1, celulele nu aveau geamuri la ferestre; ușile de la blocul sanitar erau scoase; lumină nu era, iar cablurile electrice erau rupte și scoase din perete; podurile, podeaua, pereții erau deteriorați, murdari și desenați. Multe celule nu au scaune și dulapuri, lenjeria de pat fie lipsea, fie era murdară, mulți deținuți nu aveau tacâmuri și haine de schimb. În una dintre celulele vizitate nu era apă mai mult de o lună.

Un alt aspect problematic este lipsa elaborării planurilor individuale de asistență pentru minorii aflați în arest preventiv, pe motiv că aceștia nu au fost încă condamnați. Această lipsă de planificare înseamnă că nu sunt identificate nevoile și riscurile fiecărui minor, iar implicarea lor în activități educaționale sau recreative este minimă sau inexistentă. Membrii CpPT au efectuat două vizite în Penitenciarul nr. 10 Goian, și în ambele vizite nu a observat implicarea activă a minorilor în activități, cu excepția câtorva tineri care lucrau la bucătărie și câțiva care depozitau cărbune. Această situație sugerează o lipsă de implicare a personalului în procesul de executare a pedepsei, ceea ce determină minorii să-și creeze propriile "activități", adesea manifestate prin deteriorarea bunurilor din celule sau comportamente agresive față de alți deținuți sau față de personal.

Pe lângă lipsa intervențiilor educaționale, un alt obstacol în realizarea unei justiții prietenoase copiilor este accesul limitat la asistență juridică eficientă. Deși au fost operate modificări la Legea nr. 198/2007 cu privire la asistență juridică garantată de stat referitor la acordarea posibilității de a beneficia fără acordul părinților sau tutorelui/curatorului de dreptul la asistență juridică calificată, la solicitarea copilului sau autorității tutelare. Cu toate acestea, în practică copiii nu fac uz de acest drept din cauza cunoașterii insuficiente a mecanismului de acordare a asistenței juridice garantate de stat.

În 2024, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului a elaborat raportul tematic: Mecanismele de depunere a cererilor de către copii în cazul încălcării drepturilor acestora⁵⁹, în care se constată că, deși legislația civilă și Codul Administrativ al Republicii Moldova prevede dreptul copiilor de a depune cereri, însă lipsesc reglementări procedurale clare privind modul de examinare, implicarea reprezentantului legal sau avocatului din oficiu, informarea copilului despre decizie și căile de contestare. Mecanismele actuale nu sunt adaptate copiilor, fiind necesară implicarea specialiștilor (psihologi, pedagogi, asistenți sociali) și verificarea plângerilor prin coroborarea acestora cu alte probe.

O altă deficiență constată este lipsa exigențelor legale în privința implicării copiilor în luarea deciziilor ce se emit în rezultatul examinării cererilor adresate, precum și în privința conținutului răspunsului ce se prezintă nemijlocit petiționarului. Răspunsul și decizia luată urmează a fi adus la

⁵⁹ <https://ombudsman.md/post-document/raport-tematic-mecanismele-de-depunere-a-cererilor-de-catre-copii-in-cazul-incalcarii-drepturilor-acestora/>

cunoștința copilului nu doar formal, dar necesită a fi explicate în raport cu nivelul de înțelegere al copilului, iar reieșind din interesul superior al acestuia există necesitatea de a fi prevăzută obligația de a comunica rezultatul examinării cererii și persoanelor care, în virtutea obligațiilor acestora (reprezentanții său legali, autoritatea de tutelă și curatelă), pot lua decizii privind satisfacerea pretențiilor înaintate sau necesitatea de a contesta decizia adoptată. La nivel de comunități rurale, copiii au acces redus la informații și servicii de asistență în procesul de depunere a cererilor, din cauza că majoritatea acestora sunt concentrate în urbe, iar costurile ridicate pentru transport nu le permit să le acceseze. Cu probleme de accesibilitate la servicii se confruntă și copii de etnie romă, care nu în toate cazurile sunt informați despre aceste mecanisme și nu beneficiază de servicii în realizarea drepturilor lor, în baza nevoilor individuale, din cauza că nu știu să scrie, citească sau că nu sunt documentați.

Mai mult, referitor la participarea copiilor și adolescenților la viața democratică, inclusiv prin posibilitatea exercitării dreptului de vot începând cu vârsta de 16 ani, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului susține inițiativele care promovează implicarea activă a tinerilor în procesele decizionale. Recunoașterea acestui drept ar reprezenta un pas important în consolidarea cetățeniei active și a responsabilității civice în rândul adolescenților, în conformitate cu prevederile Convenției ONU privind Drepturile Copilului. În acest context, Avocatul Poporului încurajează dezbateră publică și analiza oportunităților de extindere a participării politice a tinerilor, ca parte esențială a deciziilor care le influențează în mod direct viața.